

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta (HE 187/2021 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Miska Lautiainen, valtiovarainministeriö
- henkilöstöyksikön päällikkö, neuvotteleva virkamies Ritva Järvinen, valtioneuvoston kanslia
- hallitusneuvos Sinikka Vahvaselkä, puolustusministeriö
- henkilöstö- ja hallintojohtaja Heidi Nummela, työ- ja elinkeinoministeriö
- julkisen sektorin johtaja Niko Simola, Ammattiliitto Pro ry
- neuvottelupäällikkö Markku Kojo, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
- lakimies Jani Pursiainen, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- puheenjohtaja Ville Viita, Upseeriliitto ry
- professori Olli Mäenpää

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- Helsingin hallinto-oikeus
- Tuomioistuinvirasto
- Puolustusvoimat
- Suomen Akatemia
- Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion virkamieslakia. Muutokset liittyvät ilman julkista hakumenettelyä tehtävään määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetyn virkamiehen vakinaistamiseen ja irtisanotun virkamiehen nimittämiseen valtion toiseen virastoon irtisanomisaikana. Myös valtionhallinnon ylimmän johdon virkaan nimitetyn sidonnaisuuksien ilmoittamiseen ehdotetaan

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2022 vp

täsmennyksiä ja osaan karensisopimuksista ehdotetaan rajoitusajan pidennystä. Lisäksi esitetään joitakin teknisluonteisia muutoksia voimassa olevaan lakiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Määräaikaisen viran tilalle perustetun viran täyttö

Voimassa olevan valtion virkamieslain (750/1994) 6 b §:n 1 momentin mukaan yli vuoden kestäneen määräaikaisen virkasuhteen tilalle perustettu virka voidaan ensi kertaa täytettäessä täyttää virkaa haettavaksi julistamatta, jos virkaan nimitetään kyseisessä määräaikaisessa virkasuhteessa työskentelevä virkamies. Säännös ehdotetaan muutettavaksi siten, että yli vuoden kestäneen määräaikaisen virkasuhteen sijaan edellytetään, että määräaikainen virkasuhde on kestänyt yli kaksi vuotta. Hallituksen esityksestä ilmenevien perustelujen mukaan määräajan pidentämisellä varmistetaan, että lainsäädäntö ja asiaa koskevan muu ohjeistus muodostavat myös jatkossa kokonaisuuden, jonka mukaan vain sellainen määräaikainen virkasuhde, johon nimitys on tehty julkista hakumenettelyä käyttäen, voidaan myöhemmin vakinaistaa ilman julkista hakumenettelyä.

Ehdotetun 6 b §:n 1 momentin muutosten tavoitteena on valtionhallinnon rekrytoinnin kehittäminen vastaamaan paremmin virastojen käytännön tarpeita, pidemmän ajanjakson suunnitelmallisuutta, tarvittaessa hanke- ja projektimuotoisuutta sekä myös ulkopuolisella rahoituksella toteutettavia hankkeita. Tavoitteena on, että aidosti määräaikaisia nimityksiä voidaan tarvittaessa tehdä entistä pidemmälle määräajalle myös ilman julkista hakumenettelyä.

Edellä olevan perusteella hallintovaliokunta katsoo, että voimassa olevan lain yhden vuoden määräajan pidentämistä yli kahteen vuoteen voidaan pitää perusteltuna.

Tuotannollisilla ja taloudellisilla perusteilla irtisanotun virkamiehen lakisääteisen muutosturvan täydentäminen

Virkamieslain 6 b §:ään ehdotetun uuden 5 momentin tavoitteena on lakisääteisen muutosturvan täydentäminen siten, että nimitys virkaan voidaan tehdä ilman julkista hakumenettelyä, jos virkaan nimitetään valtion toisen viraston virasta irtisanomisajan kuluessa henkilö, joka on irtisanottu tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla.

Uuden säännöksen tavoitteena on tukea ja turvata valtion henkilöstöä ja palvelussuhteen jatkuvuutta muualla valtionhallinnossa niissä tilanteissa, joissa virasto joutuisi irtisanomaan henkilöstöä tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla. Tavoitteena on antaa virkamiehelle voimassa olevaa lainsäädäntöä laajemmat mahdollisuudet työllistyä suoraan irtisanomisen vaihtoehtona uusiin tehtäviin toisaalle valtionhallinnossa. Samalla tarkoituksena on tehostaa toisesta työstä toiseen siirtymistä nopeuttamalla ja yksinkertaistamalla prosessia siten, että se edellyttää vain nimitävän viraston päätöstä.

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2022 vp

Valiokunta toteaa, että tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla irtisanotun virkamiehen työllistymismahdollisuuksien tukeminen ja palvelussuhteen jatkuvuus ovat hyviä tavoitteita. Valiokunta pitää kuitenkin ehdotettua säännöstä varsin laajana soveltamisalaltaan. Säännöksen mukaan virkamies voitaisiin ilman julkista hakumenettelyä nimittää mihin tahansa ja perustelujen mukaan myös olennaisesti toisenlaiseen valtion virkaan aivan ylimpiä virkoja lukuun ottamatta. Hallintovaliokunta katsoo, että ehdotettua säännöstä on syytä tarkentaa jäljempänä yksityiskohteisissa perusteluissa esitetyin tavoin.

Sidonnaisuusilmoitukset

Virkamieslain 8 a §:ään ehdotettujen muutosten tavoitteena on toteuttaa Euroopan neuvoston korruption vastaisen toimielimen GRECO:n Suomelle antamat toimenpidesuosituksen. Sidonnaisuusilmoituksen sisältöä ehdotetaan laajennettavaksi siten, että ilmoitettavia tietoja säännöksen mukaan olisivat myös nimitettäväksi esitetyn henkilön velkojen ja muiden taloudellisten vastuiden määrä ja peruste sekä hänen luottamus- ja hallintotehtävänsä. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella vastaavia tietoja on kysytty jo nykyään sidonnaisuusilmoituslomakkeessa, mutta nyt ilmoitettavista tiedoista säädettäisiin tyhjentävästi lain tasolla, eikä asiaan liittyisi enää ilmoittajan omaa harkintaa.

Sidonnaisuuksia koskeva selvitysvelvollisuus laajennettaisiin ehdotuksen mukaan koskemaan myös ministerin erityisavustajia. Erityisavustajilla on pääsy lähes kaikkiin samoihin tietoihin kuin heidän esimiehensä toimivalla ministerillä, ja heidän on avustettava ministeriä lähes yhtä laajassa asioiden kirjossa. Valiokunta pitää hallituksen esityksen mukaisia muutoksia lain 8 a §:ään perusteltuina.

Karenssisopimuksen rajoitusajan pidentäminen

Voimassa olevan virkamieslain 44 a §:ssä säädetään valtion virkamiesten kanssa tehtävistä karenssisopimuksista, palvelussuhteen jälkeiseen aikaan kohdistuvasta erityisestä rajoitusajasta sekä sen ajalta maksettavasta korvauksesta. Virkamieslain 44 a §:n 3 momentin mukaan rajoitusajaksi voidaan sopia enintään kuusi kuukautta palvelussuhteen päättymisestä. Säännöksen mukaan rajoitusajalta maksetaan palkkaa vastaava korvaus ja sopimukseen voidaan ottaa määräys sopimussakosta, jonka enimmäismäärä saa olla rajoitusajalta maksettava korvaus kaksinkertaisena. Karenssisopimussääntelyn piirissä ovat voimassa olevan lain mukaan kaikki valtion virkamiehet. Karenssisopimuksen tekeminen kuitenkin edellyttää, että henkilöllä on virassaan, tehtävässään tai asemassaan pääsy sellaiseen salassa pidettävään tai julkisuutta muuten rajoittavien säännösten suojaamaan tietoon, jota voidaan olennaisella tavalla käyttää uudessa palvelussuhteessa tai toiminnassa omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi. Tämä edellytys luonnollisesti rajoittaa niiden henkilöiden piiriä, joille karenssisopimus nykyisin voidaan tehdä.

Hallintovaliokunta on aiemmin kyseisestä virkamieslain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä (HaVM 17/2016 vp — HE 90/2016 vp) pitänyt tuolloin ehdotettua 12 kuukauden rajoitusaikaa liian pitkänä. Perustuslakivaliokunta on tuolloin antamassaan lausunnossa (PeVL 35/2016 vp — HE 90/2016 vp) todennut, että rajoitusten on siten oltava suhteellisuusvaatimuksen mukaisia, ja on viitannut aiempiin lausuntoihinsa (esim. PeVL 10/2016 vp, s. 2 ja siinä viitatu lausunnot).

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2022 vp

Perustuslakivaliokunta katsoi tuolloin lausunnossaan, että rajoituksen ajallinen ulottuvuus oli lakiehdotuksessa määritelty suhteellisuusvaatimuksen kannalta asianmukaisesti ja että rajoitusajalta maksettaisiin palkkaa vastaava korvaus. Karensisopimus ei myöskään sido virkamiestä, jos virkasuhde on päättynyt viranomaisesta johtuvasta syystä. Perustuslakivaliokunnan mielestä olennaista oli, että karenssirajoitus olisi mahdollinen vain ehdotetun 44 a §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa, jotka sinänsä kiinnittyvät rajoituksen hyväksyttäviksi arvioituihin tarkoituksiin. Perustuslakivaliokunnan mielestä säännös sovellettuna yhdessä sen hallintolain 6 §:n hyvän hallinnon perusteita määrittävän säännöksen kanssa, joka yleisesti edellyttää viranomaisen käyttävän toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin, estää säännöksen kaavamaisen soveltamisen esimerkiksi kaikkiin tietojenkäsittelyä suorittaviin virkamiehiin. Lakiehdotus ei näin ymmärrettynä ollut perustuslakivaliokunnan mukaan valtiosääntöisesti ongelmallinen. Hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan tuolloin kuitenkin esityksen tavoitteet voitiin toteuttaa lyhyemmälläkin enimmäisrajoitusajalla, ja rajoitusajan enimmäisajaksi säädettiin hallintovaliokunnan mietinnön pohjalta kuusi kuukautta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan nyt lain 44 a §:n 3 momenttiin karensisopimuksen rajoitusajan pidennystä kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen. Käsiteltävänä olevassa esityksessä on vuoden 2016 esitykseen verrattuna huomattavasti täsmällisemmin rajattu 12 kuukauden karenssiaika mahdolliseksi ainoastaan tiettyihin virkoihin. Kyseistä 12 kuukauden enimmäisrajoitusaikaa voitaisiin soveltaa karensisopimusta tehtäessä valtiorahallinnon ylimmän johdon viroissa oleviin tai Puolustusvoimien niin sanottuihin erittelyviroissa oleviin taikka vastaaviin määräaikaisiin virkasuhteisiin nimitettyihin tai nimitettäviksi esitettäviin henkilöihin. Näitä henkilöitä arvioidaan olevan noin 140. Muihin valtion virkamiehiin sovellettaisiin edelleen kuuden kuukauden enimmäisrajoitusaikaa.

Hallituksen esityksestä ilmenee, että karenssiajan pidentämisellä enintään 12 kuukauteen pystytään kyseisen virkamiesryhmän osalta paremmin varmistamaan, että näissä palvelussuhteissa saadut merkittävät, salassa pidettävät tai julkisuutta muuten rajoittavien säännösten suojaamat tiedot menettävät karenssiajan kuluessa merkityksensä siten, ettei niitä voida enää uudessa palvelussuhteessa hyödyntää. Karensisopimuksen tarkoitus on samalla toimia ennalta ehkäisevästi siten, että karenssia edellyttävistä valtionhallinnon tehtävistä ei suoraan siirryttäisi tehtäviin, joissa karenssin suojaamaa tietoa voitaisiin hyödyntää.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tietyissä hankkeissa, kuten monivuotisissa ja taloudelliselta arvoltaan huomattavissa hankintaprosesseissa, kuuden kuukauden pituinen palvelussuhteen jälkeiseen aikaan ulottuva rajoitusaika ei ole riittävän pitkä. Kuuden kuukauden enimmäisaika ei myöskään vastaa niitä käytännön tarpeita, jotka liittyvät erityisesti ylimmän virkamiesjohdon puolueettomuuteen ja riippumattomuuteen kohdistuvan luottamuksen ylläpitoon ja turvaamiseen, kun otetaan huomioon näiden virkamiesten mahdollisuus saada kansallisen turvallisuuden ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta keskeisiä tietoja.

Kuten edellä on todettu, karensisopimuksen tekeminen 12 kuukaudeksi voi tietyissä tilanteissa olla välttämätöntä, mutta hallintovaliokunta haluaa kiinnittää huomiota viranomaisessa suoritettavaan tapauskohtaiseen harkintaan karensisopimusta ja siihen sisältyvää rajoitusajan pituutta määritettäessä. Viranomaisen tulee harkinnassa ottaa huomioon hallintolain 2 luvun hyvän hallinnon perusteet, kuten oikeasuhtaisuus, tarkoitussidonnaisuus, tasapuolisuus sekä yhdenvertai-

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2022 vp

suus. Valiokunta katsoo, että viranomaisen tulisi tapauskohtaisesti jokaisen henkilön kohdalla harkita hänen mahdollisesti saamansa käsiteltävän tiedon sisältöä ja toimintaympäristöä sekä arvioida näiden tietojen pohjalta karensisopimuksen teon tarpeellisuutta ja sen sisältämän rajoitusajan pituutta.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että tapauskohtaisen harkintansa perusteella viranomainen voi myös päätyä olemaan asettamatta karensisopimuksen mukaista rajoitusaikaa lainkaan tai se voi asettaa selvästi enimmäisrajoitusaikaa lyhyemmän karensiajan.

Hallintovaliokunta haluaa myös tähdentää, että vaikka jatkossa 12 kuukauden karensisopimus voidaan tehdä tämän kyseisen virkamiesryhmän kanssa, myös sopimusehdon soveltamisesta päätetään aina tapauskohtaisesti. Arvion sopimusehdon soveltamisesta tekee se viranomainen, jonka palveluksesta virkamies on siirtymässä toisiin tehtäviin. Jos virkamies aikoo siirtyä suoraan tai ilmoitusvelvollisuuden kestäessä sellaisiin tehtäviin, joissa hän ei voi hyödyntää saamia tietoja, tai viranomaisen toiminnan kannalta rajoitusaikaan ei muutoin ole tarvetta, viranomainen voi todeta, että karensisopimuksen ehto karensiajasta ei toteudu.

Hallintovaliokunta pitää edellä esitetty huomioiden karensisopimuksen enimmäisvoimassaoloajan pidennystä 12 kuukauteen perusteltuna.

Seuranta

Hallintovaliokunta toteaa, että ehdotetun 44 a §:n 3 momentin sisältämä 12 kuukauden karensi tarkoittaa varsin pitkää taukoa työelämästä, ja valiokunta pitääkin tärkeänä, ettei karensisopimuksen tekeminen muodostu liialliseksi esteeksi työmarkkinoilla. Valiokunta nostaa esiin myös, ettei karensiajan korvaus valiokunnan saaman selvityksen mukaan ole palkkatuloa eikä se siten myöskään kartuta esimerkiksi eläkettä ja lomakorvauksia.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto säännöksen tultua voimaan seuraa tarkoin asetettujen karensisopimusten määrää, kohderyhmää ja sopimuksen asettamisen perusteita. Valiokunta pitää aiheellisena, että valtioneuvosto seuraa lain toimeenpanoa esimerkiksi 2–3 vuoden välein virastoille tehtävällä kyselyllä karensisopimusten rajoitusaikojen käytöstä ja sopimusten vaikutuksista esimerkiksi virkamiehen oikeudelliseen asemaan, korvauksiin ja urasuunnitteluun sekä ammatin ja elinkeinotoiminnan harjoittamiseen ja liikkuvuuteen työmarkkinoilla.

Muut seikat

Määräaikaisen virkasuhteen hakumenettelystä (6 b §:n 1 momentti) ei ole laintasoisia säännöksiä. Määräaikaisen virkasuhteen haettavaksi julistaminen perustuu valtiovarainministeriön ohjeistukseen, ja siitä voidaan tarvittaessa säätää virkamieslain 6 a §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella. Valiokunta katsoo, että ohjeistuksen nostamista säädöstasolle on aiheellista tarkastella lähemmin tulevissa virkamieslain muutoshankkeissa.

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2022 vp

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

6 b §. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty huomiota siihen, että julkisesta hakumenettelystä poikkeamista koskevan 5 momentin sisältämä säännösehdotus on varsin laaja soveltamisalaltaan. Sen nojalla tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla irtisanottu virkamies voitaisiin ilman julkista hakumenettelyä nimittää mihin tahansa ja perustelujen mukaan myös olenaisesti toisenlaiseen valtioon virkaan aivan ylimpiä virkoja lukuun ottamatta. Tämä merkitsisi hyvin laaja-alaista mahdollisuutta poiketa julkisesta hakumenettelystä. Toisaalta valtioon virkamiehen lakisääteisen muutosturvan näkökulmasta poikkeusta julkisesta hakumenettelystä voidaan pitää vastaavalla tavalla perusteltuna kuin nimitettäessä virkamieslain 27 §:n mukaisen uudelleensijoittamisvelvoitteen perusteella irtisanottu virkamies viraston toiseen virkaan ilman julkista hakumenettelyä.

Hallintovaliokunta ehdottaa pykälän 5 momentin täsmentämistä siten, että tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla irtisanottu virkamies voitaisiin nimittää ilman julkista hakumenettelyä toiseen valtioon virastoon samoihin tai samanlaisiin tehtäviin, joita virkamies on aiemmassa virassaan tehnyt. Samoilla tai samanlaisilla tehtävillä ei tarkoitettaisi täysin samaa tehtävää, vaan kyse voi olla eri virastoissa hyvin samankaltaisista tehtävistä ja tehtäväkokonaisuuksista, kuten esimerkiksi viraston kirjaamon tehtävät, yleishallinnon tehtävät tai erilaiset asiantuntijatehtävät (esimerkiksi tietynlaisista ammattipätevyyttä edellyttävät tehtävät).

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 187/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

valtion virkamieslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion virkamieslain (750/1994) 6 b §:n 1 momentti, 8 a §:n 1 momentti, 36 §:n 3 momentti, 44 a §:n 3 momentti, 62 §:n 1 momentti ja 69 a §:n 1 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 6 b §:n 1 momentti ja 8 a §:n 1 momentti laissa 283/2015, 36 §:n 3 momentti laissa 343/2007, 44 a §:n 3 momentti laissa 1059/2016 ja 69 a §:n 1 momentti laissa 692/1995, sekä

lisätään 6 b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 283/2015, uusi 5 ja 6 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2022 vp

6 b §

Työsopimussuhteisen tehtävän tai yli kaksi vuotta kestäneen määräaikaisen virkasuhteen tilalle perustettu virka voidaan ensi kertaa täytettäessä täyttää virkaa haettavaksi julistamatta, jos virkaan nimitetään kyseistä tehtävää hoitava työntekijä tai kyseisessä määräaikaisessa virkasuhteessa työskentelevä virkamies.

Virka voidaan täyttää haettavaksi julistamatta lisäksi, jos virkaan **samoihin tai samanlaisiin tehtäviin** nimitetään irtisanomisajan kuluessa virkamies, joka on irtisanottu valtion toisesta virasta 27 §:n perusteella.

Edellä 1 ja 5 momentissa säädettyä ei kuitenkaan sovelleta nimitettäessä virkoihin, joissa nimitämistoimivalta kuuluu tasavallan presidentille tai valtioneuvoston yleisistunnolle.

8 a §

Jäljempänä 26 §:ssä tarkoitettuun virkaan tai virkasuhteeseen nimitettäväksi esitettävän henkilön on ennen nimittämistä annettava selvitys elinkeinotoiminnastaan, omistuksistaan yrityksissä ja muusta varallisuudestaan, velkojen ja muiden taloudellisten vastuiden määrästä ja perusteesta, kyseiseen virkaan kuulumattomista tehtävistään, luottamus- ja hallintotehtävistään sekä 18 §:ssä tarkoitetuista sivutoimistaan. Ilmoitukseen pitää 18 §:ssä tarkoitettujen sivutoimilupaa edellyttävien sivutoimien osalta sisällyttää tieto niistä saaduista tuloista.

36 §

Virkasuhteen kestäessä voidaan viranomaisen tai virkamiehen aloitteesta sopia virkamiehen lomauttamisesta. Virkaehtosopimuksella sekä sopimuksella, jota tarkoitetaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 27 §:ssä, voidaan lomauttamisesta sopia toisinkin kuin 1 ja 2 momentissa säädetään.

44 a §

Rajoitusajaksi voidaan sopia enintään kuusi kuukautta palvelussuhteen päättymisestä. Rajoitusajaksi voidaan kuitenkin sopia enintään 12 kuukautta palvelussuhteen päättymisestä, jos sopimus tehdään 4 §:n 2 momentin 3 kohdassa tai 26 §:n 1 - 4 kohdassa tarkoitettuun virkaan tai virkasuhteeseen nimitetyn tai nimitettäväksi esitettävän henkilön kanssa. Rajoitusajalta maksetaan palkkaa vastaava korvaus. Sopimukseen voidaan ottaa määräys sopimussakosta, jonka enimmäismäärä saa olla rajoitusajalta maksettava korvaus kaksinkertaisena.

62 §

Jollei 52 §:ssä tarkoitettua oikaisuvaatimusta ole tehty kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana suorituksen olisi pitänyt tapahtua, taikka 60 päivän kuluessa työtuomioistuimen 58 §:ssä tarkoitettua päätöksen tiedoksi saamisesta, on oikeus etuuteen menetetty.

69 a §

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2022 vp

Rangaistus 6 §:n 2 momentin ja 11 §:n rikkomisesta säädetään rikoslain (39/1889) 47 luvun 3 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 6.4.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Mats Löfström r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Mari Rantanen ps
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Matti Semi vas
jäsen Kari Tolvanen kok
jäsen Heikki Vestman kok
varajäsen Ben Zyskowitz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Sanna Helopuro

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2022 vp
Vastalause 1

Vastalause 1

Perustelut

Hallituksen esityksen tavoitteena on muun muassa pidentää valtion ylimmän johdon virkaan sekä Puolustusvoimien niin sanottuun erittelyvirkaan nimitetyn henkilön karenssisopimuksen mukaisesti rajoitusaikaa maksimissaan 12 kuukauteen.

Valtionhallinnon ylimmän johdolla sekä ehdotuksen piiriin kuuluvilla Puolustusvoimien virkamiehillä on virassaan ja asemassaan pääsy muuan muassa merkittäviin virka- tai liikesalaisuuksiin ulkovaltasuhteisiin liittyviin taikka kansallisen turvallisuuden kannalta keskeisiin sekä tietoihin.

Sopimusehto rajoitusajasta tulee voimaan vain, jos viranomainen arvioi, että virkamiehen siirtymisessä on kysymys 44 a §:n 2 momentissa tarkoitettusta tilanteesta. Virastot päättävät karenssisopimuksen tekemisestä ja pituudesta tapauskohtaisesti lain puitteissa samoin kuin itse rajoitusajan konkreettisesta soveltamisesta sopimuksen puitteissa.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo asiantuntijalausunnosta ilmenevällä tavalla, että virastokohtainen rajoitusajasta sopiminen vaarantaa virkamiesten yhdenvertaisuuden. Lisäksi katsoimme, että rajoitusajalta maksettava korvaus ei ole riittävän täsmällisesti määritelty. Ongelmallista on, että rajoitusajalta maksettavaa korvausta ei katsota palkkatuloksi, jolloin korvausta saaville ei makseta lomakorvauksia ja eläkkeitä rajoitusajalta. Virkamiesten työmarkkina-asema heikkenee sitä enemmän, mitä pidemmästä rajoitusajasta on sovittu. Toisaalta virkamiehelle asetettavan pitkän karenssin mahdollisuus heikentää valtion ja etenkin Puolustusvoimien houkuttelevuutta työnantajana.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä kiinnittää huomiota myös siihen, että hallituksen esityksessä karenssisopimuksen soveltamisalasta on valtionhallinnon ylimmän johdon osalta rajattu pois ministereiden erityisavustajat. Hallituksen esityksen tavoitteet huomioiden tätä ei voi pitää perusteltuna.

Hallintovaliokunta on nykyisen virkamieslain 44 a §:n käsittelyn yhteydessä päätenyt mietinnössään (HaVM 17/2016 vp) kuuden kuukauden karenssiajan kannalle esitetyn 12 kuukauden sijaan. Hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan esityksen tavoitteet voitiin toteuttaa esitettyä lyhyemmälläkin enimmäisrajoitusajalla. Perussuomalaisten valiokuntaryhmän näkemyksen mukaan karenssisopimusten rajoitusajan pidentäminen ei ole oikeasuhtainen esitys virkamiesten kannalta.

Edellä oleva huomioon ottaen Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että karenssisopimusten rajoitusajan pidentämiselle ei ole perusteita.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2022 vp
Vastalause 1

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 44 a §:n 3 momentti poistetaan ja

että valiokunnan mietinnön perusteluja muutetaan. (**Vastalauseen muutosehdotus**).

Vastalauseen muutosehdotus:

Muutetaan valiokunnan mietinnön kappale 14 kuulumaan seuraavasti:

(14) Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kuuden kuukauden enimmäisaika vastaa niitä käytännön tarpeita, jotka liittyvät erityisesti ylimmän virkamiesjohdon puolueettomuuteen ja riippumattomuuteen kohdistuvan luottamuksen ylläpitoon ja turvaamiseen. Karensisopimusten rajoitusajan pidentäminen ei ole oikeasuhtainen esitys soveltamisalaan kuuluvien virkamiesten kannalta. Enimmäiskarenssin keston pidentäminen heikentäisi virkamiesten työmarkkina-arvoa sekä valtion ja etenkin Puolustusvoimien houkuttelevuutta työnantajana. Lisäksi valiokunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, etteivät ministereiden erityisavustajat kuuluneet esitetyn karenssin piiriin lainkaan. Tätä ei voi pitää hallituksen esityksen perusteet huomioon ottaen perusteltuna.

Helsingissä 6.4.2022

Riikka Purra ps
Mauri Peltokangas ps
Mari Rantanen ps

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2022 vp
Vastalause 2

Vastalause 2

Perustelut

Hallituksen esityksessä (HE 187/2021 vp) ehdotetaan muutettavaksi valtion virkamieslakia. Muutokset liittyvät ilman julkista hakumenettelyä tehtävään määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetyn virkamiehen vakinaistamiseen ja irtisanotun virkamiehen nimittämiseen valtion toiseen virastoon irtisanomisaikana. Myös valtionhallinnon ylimmän johdon virkaan nimitetyn sidonnaisuuksien ilmoittamiseen ehdotetaan täsmennyksiä ja osaan karenssisopimuksista ehdotetaan rajoitusajan pidennystä. Lisäksi lakiin esitetään joitakin teknisluonteisia muutoksia.

Kokoomus pitää valtaosaa esitykseen sisältyvistä ehdotuksista perusteltuina. Tällaisia ovat muun muassa 6 b §:ään ehdotettavat muutokset, joilla varmistetaan se, että jatkossakin vakinaistettaessa määräaikaisia virkasuhteita ilman julkista hakumenettelyä palvelussuhde virastoon on alkanut julkisella hakumenettelyllä. Kannatettavia ovat myös 8 a §:ään ehdotettavat muutokset, joilla toteutetaan Euroopan neuvoston korruption vastaisen toimielimen GRECO:n viidennellä arviointikierroksella Suomelle antamat, virkamiesten sidonnaisuusilmoituksia koskevat toimenpidesuosittukset.

Ongelmallisena pidämme kuitenkin valtion virkamieslain 44 a §:n esitystä. Esityksen mukaan valtion ylimmän johdon virkaan sekä Puolustusvoimien niin sanottuun erittelyvirkaan nimitetyn henkilön karenssisopimuksen mukainen rajoitusajan maksimiaika pidennettäisiin nykyisestä kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen.

Kokoomus katsoo, etteivät esityksessä mainitut perustelut edellytä voimassa olevan lainsäädännön mukaisen rajoitusajan enimmäisajan nostamista. Voimassa olevan lainsäädännön mukainen kuuden kuukauden rajoitusajan mahdollistava sääntely ja rikoslain mukainen virkamiehen vaito-olovelvollisuutta ja salassa pidettävien tietojen hyväksikäyttökieltoa koskeva sääntely muodostavat esityksen tavoitteiden kannalta riittävän kokonaisuuden.

Kokoomus pitää tärkeänä, ettei virkamiehen oikeutta valita työnantajansa rajoiteta enempää kuin on välttämätöntä rajoittamisen tavoitteiden saavuttamiseksi. 12 kuukauden karenssiaika on virkamiehen näkökulmasta kohtuuttoman pitkä, sillä käytännössä vain harva työnantajataho on valmis odottamaan vuotta saadakseen täytettyä haussa olevan tehtävänsä. Tämän tiedostaminen voisi nostaa julkishallinnon virkoihin hakeutumisen kynnystä, mikä vaikeuttaisi parhaiden kykyjen saamista julkishallinnon palvelukseen.

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella esitys on erityisen vahingollinen Puolustusvoimien henkilöstön osalta. Selvityksen mukaan se, että virastoilla ja ministeriöillä olisi mahdollisuus päättää esityksen mukaisella tavalla karenssin pituudesta, johtaisi siihen, että Puolustusvoimissa palvelevat sotilaat tulisivat käytännössä automaattisesti kahdentoista kuukauden karenssisäädännön piiriin, mikä voisi käytännössä muodostua virkamiehelle esteeksi työllistyä valtionhallinnon ulkopuolelle. Muutos olisi haitallinen myös kotimaisen puolustusteollisuuden edun näkökulmasta.

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2022 vp
Vastalause 2

Kokoomus pitää esityksen puutteena myös sitä, ettei se sisällä arviota siitä, kuinka suuri kustannusvaikutus esitetyllä muutoksella on. Karensiajan korvauksen ei ole tarkoitus kartuttaa eläkettä. Kyseessä on tosiasiallisesti huomattava heikennys virkamiehen toimeentuloon. Sääntely johtaisi myös kasvavaan eriarvoisuuteen eri puolilla julkishallintoa virassa olevien virkamiesten välillä.

Sanotuista syistä ehdotamme, että hallituksen esitys hyväksytään muutoin hallintovaliokunnan mietinnön mukaisena paitsi 44 a §:n 3 momentti poistetaan.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 44 a §:n 3 momentti poistetaan.

Helsingissä 6.4.2022

Mari-Leena Talvitie kok
Kari Tolvanen kok
Heikki Vestman kok
Ben Zyskowicz kok